

Fizika, moj poklic – življenje in delo naših fizičark

Leto fizike (2005) smo posvetili predvsem vlogi fizike v sodobnem svetu ter njenemu pomenu in nalogam v bodoče. Tudi pri nas je bilo organizirano nekaj odmevnih dogodkov, ki so skušali približati fiziko širši javnosti in jo s tem popularizirati. V tem letu je Neformalna zveza slovenskih fizičark (<http://www.fizicarke.fmf.uni-lj.si/>), ki deluje od leta 2002 in združuje preko 100 članic, postavila potujočo razstavo »Slovenke v fiziki«. Gre za zbirko plakatov, ki sistematično obravnavajo delo žensk v fiziki na Slovenskem od prvih, ki so orale ledino na tem področju v Sloveniji, preko onih, ki so študirale fiziko v tujini, do tistih, ki so končale študij v Ljubljani. Najpomembnejši namen razstave je osvetliti vlogo žensk v fiziki na Slovenskem ter približati fiziko in naravoslovne poklice nasploh srednješolski mladini in širši javnosti. Razstava še vedno potuje po Sloveniji. Doslej je imela že 34 postavitvev, od tega eno v zamejstvu, na Zvezni realni gimnaziji za Slovence v Celovcu.

Opogumljene ob uspehu in odmevnosti razstave smo se lotile večjega projekta, knjige o življenju in delu naših fizičark. Knjiga je nastajala slabo leto dni in izšla septembra 2007. Prispevke zanjo so zbrale in uredile članice 13-članskega uredniškega odbora.

Jedro knjige so avtobiografski zapisi 79 fizičark vseh generacij. Njihov skupni imenovalec so vprašanja, ki smo jih postavile in želele dobiti njihove odgovore: kako in zakaj so se odločile za ta večinoma moški poklic, kaj delajo v svojem poklicu in kako so z njim zadovoljne. S tem smo želele ugotoviti utrip žensk, ki so izbrale fiziko za svoj poklic, in ugotoviti, kako uspevajo pri svojem delu. Želimo si, da bi knjiga vzpodbudila zanimanje za fiziko in naravoslovne poklice ter pokazala, da je ta poklic zanimiv tudi za dekleta in žene.

Knjiga predstavlja mozaik različnih življenjskih usod. Zanimivi so opisi možnosti združitve poklicnega dela s potrebami družine, ki si jo je ustvarila večina avtoric, ter z njihovimi osebnimi željami in hobiji. Opisani so tudi zelo različni razlogi, ki so pripeljali ta dekleta na študij fizike, kar kaže, da ni enotnega pravila ali recepta za to. Prisotno je tudi mnogo pristnega veselja nad izbiro fizike za študij in poklic ter humorja, s katerim si pomagajo pri reševanju vsakdanjih problemov in zagat.

Prispevki so razdeljeni po področjih, v katerih delujejo avtorice: Astronomija, Fizika osnovnih delcev in polj, Fizika snovi, Biofizika in medicinska fizika, Teorija, Poučevanje fizike, Med poučevanjem in teorijo, Fizika v industriji, Meteorologija, Radioaktivnost v službi človeka, ter Fizika v javni službi. Zajete so vse veje fizikalne znanosti in njene praktične uporabe. Vsako poglavje je uredila urednica, ki deluje na tem področju. Napisala je tudi uvod, kjer je predstavila pomen tega področja fizike v svetu in pri nas. Zato je knjiga tudi sodoben vodič po področjih fizike, ki so aktualna pri nas in v svetu. Glede na to, da so avtorice končale študij fizike v času od ustanovitve oddelka za fiziko na Univerzi v Ljubljani do današnjih dni, je knjiga hkrati tudi živa predstavitev razvoja fizike pri nas.

Da bi bila knjiga še bolj privlačna in osebna, je vsaka avtorica predstavljena tudi z osebno fotografijo. Večina od njih je dodala še kako zanimivejšo sliko iz svojega dela, opremljeno z ustreznim komentarjem. Tako je pestrost fizikalnih vsebin tudi slikovno prikazana.

V knjigi so prvič pri nas zbrani tudi podatki o diplomantkah fizike na slovenskih univerzah od ustanovitve do izdaje knjige. Na koncu smo dodale še nekaj fotografij iz otvoritev potujoče razstave »Slovenke v fiziki« in fotografijo študentk fizike na Fakulteti za matematiko in fiziko v Ljubljani.

Za bralce Fizike v šoli bosta verjetno najzanimivejši poglavji Poučevanje fizike in Med poučevanjem in teorijo. V prvem poglavju so avtobiografski zapisi kolegic, ki poučujejo fiziko v osnovnih in srednjih šolah, v drugem pa prispevki kolegic, ki poučujejo fiziko na različnih fakultetah in se v svojem raziskovalnem delu ukvarjajo s teoretičnimi problemi v fiziki. Zanimiva je primerjava dela z učenci in dijaki na eni strani in študenti na drugi. Obe poglavji je uredila prof. dr. Mojca Čepič in zanju napisala zelo aktualna, duhovita in kritična uvodnika.

Eno od osnovnih vodil knjige je, da je napisana za splošno javnost in namenjena popularizaciji fizike s pomočjo konkretnih avtobiografskih primerov. Ker ti primeri zajemajo praktično vsa področja fizike, je knjiga tudi odličen pripomoček pri poklicnem usmerjanju. Srednješolke in srednješolci, ki se odločajo o svojem študiju in poklicu, pogosto namreč ne vedo, kaj konkretno lahko pričakujejo od svojega poklica. Upamo, da bodo v obilici avtobiografskih primerov, ki so zapisani prav zanje, našli tudi odgovore na svoja vprašanja in pomisleke.

Knjiga je izšla pri Društvu jedrskih strokovnjakov v 1500 izvodih. Prvi zapisi o naših fizičarkah so prerasli v knjigo s pomočjo Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, Društva jedrskih strokovnjakov Slovenije, ARAO-Agencije za radioaktivne odpadke, Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani, Instituta »Jožef Stefan«, Kemijskega inštituta, Sklada za financiranje razgradnje NEK in Občine Dol pri Ljubljani.

Knjigo je mogoče kupiti na DMFA-založništvo (<http://www.dmfa-zaloznistvo.si/>, <http://zaloznistvo.dmfa.si/razno/dmfa05.htm>) in v boljše založenih knjigarnah po Sloveniji. Delo vseh avtoric in članic uredniškega odbora knjige je bilo prostovoljno. Stroške izdaje knjige smo uspele pokriti z denarjem sofinancerjev, izkupiček od prodaje pa namenjamo izključno financiranju nadaljnega delovanja Neformalne mreže slovenskih fizičark.

Ob tej priliki vabim vse kolegice, ki še niso članice Neformalne mreže slovenskih fizičark, da se nam pridružijo. Vse informacije so dosegljive na naši spletni strani (<http://www.fizicarke.fmf.uni-lj.si/>).

Dr Marta Klanjšek Gunde